

Robert Lou

Stazom kitova

Prevela
Nevena Andrić

■ Laguna ■

Naslov originala

Robert Low

THE WHALE ROAD

Copyright © Robert Low 2007

Translation Copyright © 2012 za srpsko izdanje, LAGUNA

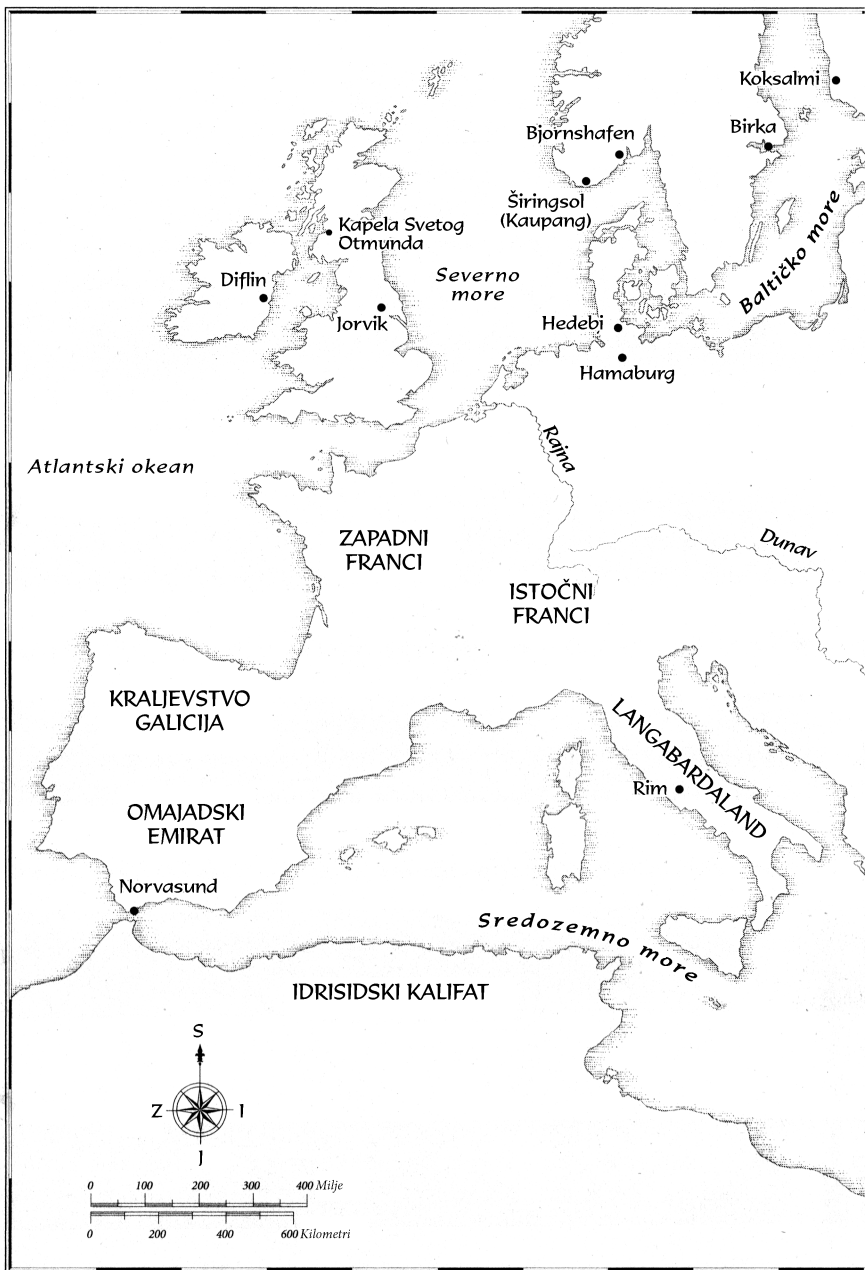

Kupovinom knjige sa FSC oznakom
pomažete razvoj projekta odgovornog
korišćenja šumskih resursa širom sveta.

SW-COC-001767

© 1996 Forest Stewardship Council A.C.

*Dragoj supruzi Kejti, koja se stara da mi kobilica
bude prava i sva vesla ostanu u vodi.*

Putovanja
KLETVENIKA
965. godine

JEDAN

Rune su isečene na vrpce, nalik na zmiju sveta koja je sebe ujela za rep. Svaka saga je čvrsto spleten konopac, jer životna priča ne počinje uvek rođenjem niti se završava smrću. Moja zapravo počinje povratkom iz mrtvih.

Greda, čvornovata i uglačana tamo gde su kačili mreže i jedra, a s nje, na veoma tananoj niti, visi pauk kog je neko hladnokrvno ubio; njiše se na vetru i okreće oko svoje ose meni pred očima.

Znam tu gredu. To je krovna greda u *naustu*, ostavi za čamce u Bjornshafenu, a one mreže i jedra sam ja pokačio. Kaćio ih i smejao se, bez ikakve brige, čitav jedan životni vek ranije.

Ležao sam na leđima, gledao u nju i nisam mogao da shvatim zašto je tu, jer svakako sam mrtav. A ipak, na tamošnjoj hladnoći maglio mi se dah.

„Budan je.“

Glas je ličio na režanje, a kad sam pokušao da se okrenem ka njemu, sve se iskrivilo i zaljuljalo. Nisam bio mrtav. Bio

sam na slamarici, a ispred mene su lebdele nečija isturena vilica i brada nalik na živicu. I druga lica gledala su u mene – sve odreda neznanci, nekako drhtavi, kao da su pod vodom.

„Nazad, rugobe. Pustite dečka da diše. Fine Konjoglavče, ti bi poplašio i samu Hel, dakle marš napolje i dovedi mu oca.“

Žbunasti bradonja namršti se i nestade. I vlasnik glasa imao je lice – uredne brade i dobrodušnih očiju. „Ja sam Ilugi, *godar** kletvenika“, reče mi, pa me potapša po ramenu. „Dolazi ti otac. Bezbedan si.“

Bezbedan. Sveštenik kaže da sam bezbedan, dakle mora biti istina. Na tren mi pred očima blesne vizija, kao nešto što spaziš u noći kad oluja sevne plavobelo: medved propada kroz krov u pljusk snega i drveta, urla, onako dugovrat; ogromna planina beline...

„O... otac?“

Glas nije čak ni ličio na moj, ali blagooki neznanac po imenu Ilugi klimnuo je glavom i osmehnuo se. Iza njega ljudi su se kretali poput senki; glasovi su jenjavali i navirali kao zvučna bujica.

Otac. Dakle ipak je došao po mene. Pomisao na to još mi je bila u glavi kada je Ilugijevo lice izbledelo i pretvorilo se u svetlu loptu; i drugi su bledeli, kao mehurići koji ostanu za tobom u vodi, dok sam klizio naniže, u dubine sna.

Ipak, sveštenik je lagao. Nisam bio bezbedan. Nikad više neću biti bezbedan.

Dok sam ja došao u stanje da se uspravim u sedeći položaj i pojedem supu, priča je već obigrala Bjornshafen: priča o Ormu, ubici belog medveda.

Kada je beli medved, Rurikova Kob, došao da se osveti na sinu – a onda, pretpostavljam, i na ocu – smeli Orm, tek

* Rečnik nepoznatih reči nalazi se na kraju knjige. (Prim. prev.)

dečak na putu ka muškosti, sam se s njim uhvatio ukoštac nad bezglavim telom veštice Frejdis. Borio se protiv njega dan i noć, i na kraju mu zario koplje u glavu i mač u srce.

Bilo je još toga, naravno; otac mi je sve ispričao kad je došao, čučnuo mi kraj kreveta, pogladio se po prosedoj bradi i provukao prste kroz dugu, retku, nekad zlatnu kosu.

Moj otac Rurik. Čovek koji me je dao na usvajanje svom bratu Gudlifu u Bjornshafenu. Doneo me je ispod ogrtača kad sam bio sav od bucmastih kolena i debeljuškastih pesnica, one godine kad je Ejrik Krvava Sekira izgubio presto u Jorku i glavu kod Stejnmora. Nisam čak ni bio siguran je li to istinsko sećanje, ili nešto čime je Gudlifova žena Haldis okrpila ogrtač mog života – Haldis, koja me je, jer sam bio krvni srodnik, volela više od sve posvojčadi koja su dolazila i odlazila.

Upravo ona me je podučavala o ovcama i kokoškama i uzgajanju, ona mi je popunjavala procepe u pamćenju dok je sedela pored vatre, a velike tapiserije, koje su delile dvoranu, mreškale se i lepršale na vetrovima koji su grmeli kroz krovne grede Bjornshafena.

Strpljiva i mirna, kuckala je četvrtastim kostima razboja, tkala jarke prugaste vunene porube i odgovarala na sva moja piskutava pitanja.

„Rurik se vratio samo jednom, s mečetom“, rekla je. „Kazao je Gudlifu da mu ga pričuva i da vredi bogatstvo – što i jeste. Ali Rurik se, naravno, nije mogao skrasiti na dovoljno dugo da ga u bogatstvo i pretvori. Taj uvek zbríše s prvom sledećom plimom. Otkako ti je majka umrla, više nikad nije bio isti.“

A evo ga sada, napet kao nasukan kit iz pustog mora.

Video sam lice smeđe kao orah i, pošto se govorilo da ličimo, možda pokušao u njemu da vidim više lepote nego

što je tamo bilo. Bio je osrednje visine, sad više srebrnast nego plav, s licem ogrubelim od vetra i kratko podšišanom bradom. Ipak, ispod čupavih obrva nalik na paučje noge plave oči su se smejele čak i kad je bio zabrinut.

A šta je on video? Dečaka, visokog za svoje godine, valjanih ramena – mladalačka žgoljavost beše već skoro sasvim nestala – i crvenkastosmeđe kose, koja mu upada u oči osim ako je neko grubo ne potkreše makazama za ovce. To je radila Haldis dok je bila živa, ali nakon što je nju pokosio kašalj, niko se nije preterano trudio.

Gledao sam ga istim onakvim plavim očima, piljio u njegovo lice prćastog nosa. Shvatio sam, iznenada preneražen, da ću ovako izgledati kad ostarim.

„Dakle, ipak si došao“, rekoh i osetih se glupavo još dok sam to izgovarao, pošto očigledno jeste – i to ne sam. Iza njega, u ostavi za čamce na Bjornshafenu, gde su se privremeno smestili, nalazila se posada grubih lica s broda kojim upravlja baš on. Gunar Raudi upozoravao me je na njih.

„Što ne bih došao?“, odvratio je i iscerio se.

Obojica smo znali odgovor, ali meni bi se više dopalo da ga čujem naglas.

„Kad stigne vest da sinu preti opasnost od sopstvene rodbine... pa, otac mora nešto da preduzme“, nastavi, ozbiljan kao stena.

„Baš tako“, rekoh i pomislih kako i nije baš žurio, i kako je deset godina više od obične stanke za predah ako si se zaputio po sina. Ipak, kada sam mu u očima video iskrenu zbunjenost što mislim da mi ne bi jurnuo u pomoć, nisam ništa rekao.

Tek kasnije, kad sam malo odrastao, shvatio sam kako me je Rurik dobro odgajio – i bolje nego mnogi očevi – ali dok sam gledao u ovog neznanca, ovog koščatog, grubog čoveka

s broda punog grubih ljudi i shvatao kako me je baš on ovde i ostavio, bez ijedne reči i bez nade da će je ikad i biti, toliko sam se razljutio i poludeo zbog toga da nisam mogao ni da progovorim.

On je pomislio da je u pitanju nešto drugo – trenutak našeg sastanka, užas od pethodnih doživljaja s medvedom i putovanje kroz sneg – pa je klimnuo glavom i osmehnuo se.

„Ko bi pomislio da će ono smrdljivo malo meče izazvati toliko nevolja“, razmatrao je i grebao bradu kažiprstom i malim prstom. „Kupio sam ga od nekog trgovca s Gotlanda, koji ga je uzeo od jednog Finca, kako mi reče. Mislio sam da ga prodam u Irskoj, kao materijal za jarlovski ogrtač ili kao ljubimca, ali onaj *niding* Gudlif ga je pustio. Kreten. Samo vidi šta se desilo – umalo da izgubim sina.“

Gudlif je proklinjao brata, medveda i, na kraju, onog za kog je sumnjao da je medveda oslobodio. Kad je životinja prerasla prvi kavez, morali su da ga sapnu i puste, a i da ga hrane brdima dobre haringe; rob se previše plašio da bi mu prilazio.

Kad su videli da je otišao, na tren su svi zaklicali, a onda je nastupila slepa panika što je jedno takvo čudovište na slobodi. Gudlif, Bjarni i Gunar Raudi lovili su ga čitave te godine, ali nisu našli ništa, a pritom su izgubili i dobrog psa.

Reći su se gomilale u meni, tukle se kao pijanci koji bi da izađu iz zapaljene dvorane. Ne mogu da verujem kakav je ovaj moj otac... ni reći o tome gde je bio, niti zašto me je ostavio na tako dugo, niti kako mi je život izgledao u onih pet godina pre nego što me je doveo ovamo. Čak ni da je smrdljivi medved sve vreme bio njegova krivica.

Izluđivao me je. Usta su mi zjapila i zatvarala se kao u sveže uhvaćenog bakalara, a on je primetio, pripisao to trenutku potresenosti što vidim dugo izgubljenog oca, i

izigravao nekakvu muškost. Potapšao me je po ramenu i nabusito rekao: „Je l' možeš da hodaš? Ejnar je u dvorani i hoće da te vidi.“

Ejnar može da se jebe, hteo sam da kažem. A jebi se i ti. Frejdis je mrtva zbog tvog smrdljivog medveda i zato što ti nisi bio tu da odlučiš šta ćeš s njim pre nego što se neko od njega umori i pusti ga da pobegne. Gde si *bio*? I pričaj mi o meni, o majci, pričaj mi odakle sam. *Ništa* ne znam.

Umesto toga sam klimnuo glavom i počeo da se migoljim naviše, a on mi je pomogao da navučem čakšire i cipele, kirtli i tuniku; oslanjao sam se na njega i osećao njegovu žilavu snagu.

Mirisao je na ustajao znoj, štavljenu kožu i mokru vunu, a malje su mu u kovrdžavim pramenovima rasle skroz ukруг ispod okovratnika tunike, prosede, ali tamnije od kose i brade.

A misli u meni sve vreme su se kovitlale i vrištale kao morske ptice oko svežeg ulova. Godine što leže između nas i kob tog belog medveda. Koliko li je bio na slobodi? Šest godina? Možda osam?

Ipak, ove zime me je nekako potražio, pronašao me i sopstvenom smrću mi doveo oca natrag, kao da se žrtvovao Odinu.

Uzdrhtao sam od kobnosti svega toga – tri sestre Norne, koje tkaju život svakog stvora, otpočele su za mene nekakvu čudnu tapiseriju.

Konačno, dok sam privezivao i uplitaio pojas oko struka, otac se uspravio kad je završio sa učkurima čakšira i pružio mi Bjarnijev mač. Očistili su s njega svu krv; bio je čistiji nego ranije – sad je na njemu bilo manje rđe nego kad sam ga ukrao.

„Nije moj“, rekoh, napola posramljen, a napola prkosan; on nakrivi glavu kao ptica, pa mu ispričovedah priču.

Bio je to Bjarnijev mač – onog Bjarnija što je s Gudlifom dugo delio veslačku klupu. On i Gudlif podučavali su me

mačevanju, a onda je oružje dohvatio Gunar Raudi, koji više nije mogao ono da gleda, opljunuo između stopala i pokazao mi kako se koristi u istinskoj borbi.

„Mali, kad stojiš u zidu od štitova“, rekao je, „zaboravi sve te prefinjene poteze. Ud’ri u jebena stopala. Saseci ih u gležnjevima. Ubadaj naviše, ispod štita i ruba oklopa, pravo u jaja. Ionako samo to i možeš da vidiš i dohvatiš.“

A onda mi je pokazao kako da koristim balčak i štit, kolena, laktove i zube, a Gudlif i Bjarni su samo ćutali i mirno stajali.

Tada sam video da se plaše Gunara Raudija, a kasnije sam saznao – od Haldis, razume se – da Gunar živi na Bjornshafenu zato što je i Bjarnija i Gudlifa doveo nazad iz pljačke Diflina, koja je gadno pošla po zlu. Svi su mislili da su mrtvi, a onda, dva leta kasnije, eto ti njih, uplovljavaju u ukradenom brodu s robovima i pričama o Gunarovoj smelosti. Dugovali su mu živote i postelju dokle god diše.

„Ukrao sam ga od Gudlifa“, rekoх ocu, „kad je postalo jasno kako želi da umrem u snegu na putu do Frejdisinog hova.“

Pogladio je bradu, namrštio se i klimnuo glavom. „Jašta, tako i Gunar reče kad je poslao vesti.“

Tog dana je, zahvaljujući Gunaru, počeo da mi se urušava čitav svet – tog dana, koji je započeo s Gudlifom na prestolu, s pramcima sa obe strane; onako umotan u krzna, trudio se da bude veliki jarl i samo uspevao da izgleda kao mrzovoljan mačor.

Bjarni je umro prethodne godine, a Haldis godinu dana ranije. Sada se Gudlif žalio na hladnoću i izbegavao je da mnogo izlazi. Sedeo je, pogrbljen i namrgođen, i pokraj sebe držao samo Kviva – roba kog su doveli iz Hristovog hrama u Diflinu.

U blizini, podjednako stara Helga pomerala je čunak na razboju napred-nazad i kezila prema meni preostala dva

zuba, dok je Gunar Raudi, jedva vidljiv u zadimljenoj pomrčini, radio na nekom kožnom remenu.

„Ove godine nisam sposoban za put do visokih pašnjaka“, kazao mi je Gudlif. „Trebalo bi dovesti krdo nazad i odneti neke osnovne namirnice Frejdis.“

Zima je poranila; sa Snefela se kovitlao sneg, a hladnoća je isisala boje iz zemlje, tako da su naspram sivila ostali samo crni kosturi drveća pod sivim nebom. Čak je i more bilo boje škrljca.

„Već je padao sneg“, podsetio sam ga. „Sad je možda predubok da bismo doveli konje dole.“ Uzdržavao sam se da ga ne podsetim kako sam ovo pomenuo pre više nedelja, kad je verovatno bilo lakše.

Nije se čulo ništa osim čangrljanja i šuštanja razboja i pucketanja vatre od previše vlažnog drveta. Haldis je tako ne bi zapalila.

Gudlif se promeškolji i reče mi: „Možda. Ako je tako, prezimićeš tamo i dovesti ih u proleće. Frejdis je svakako pripremljena na to.“

Predlog nije bio privlačan. Frejdis je bila čudakinja, i istinu govoreći, ljudi su uglavnom mislili da je *volva*, veštica. Za svih svojih petnaest godina nikad je nisam video, iako joj hov nije bio dalje od dobre jednodnevne šetnje uz najniže obronke. Na visokim pašnjacima vodila je računa o Gudlifovim najboljim pastuvima i kobilama i lepo joj je polazilo za rukom.

Mislio sam na sve to i na činjenicu da, čak i ako se dobro pripremila, neće imati dovoljno stočne hrane da se krdo prehrani preko zime, a činilo se da će zima biti teška. Možda čak ni za nas dvoje.

To sam i rekao, a Gudlif je slegnuo ramenima. Mislio sam kako je verovatno najbolje da pođe Gunar Raudi, pa

sam rekao i to. Gudlif je opet slegnuo ramenima i, kad sam ga pogledao, Gunar Raudi je bio uposlen pored ognjišta – previše obuzet kožnim remenom da čak i podigne pogled, činilo mi se.

Zato sam spakovao bošču i uzeo najotpornijeg ponija. Baš sam razmatrao šta bi bilo najbolje poneti za Frejdis kada je Gunar Raudi došao u štalu i tamo, u toplom, šušketavom štalskom sumraku, sve razorio jednom jedinom rečenicom.

„Poslao je po sinove.“

Eto o čemu se radi. Gudlif umire. Njegovi sinovi Bjorn i Stejnknel vraćaju se iz kuće posvojitelja kako bi preuzeli nasledstvo, a ja sam... višak. Možda se nada da ću poginuti i tako mu rešiti sve probleme.

Gunar Raudi je video kako mi se sve to poput psa i mačke juri preko lica. Jedno vreme ništa nije govorio, nepomičan kao gromada mlinskog kamena u smrdljivoj tami. Neki konj frknu i zatopta nogama; slama je šuškala, a ja sam uspeo da smislim i izgovorim samo: „Eto kud je *fering* otišao, znači. Pitao sam se.“

Gunar Raudi se mrko osmehnu „Ne. Poslao je poruku preko susedne doline. Feringa nema jer sam ja poslao Krela i Nosonju da odveslaju do Laugarsfela, pa da odande pošalju vesti Ruriku.“

Zabrinuto sam bacio pogled prema njemu. „Je l' Gudlif zna?“

Odmahnio je glavom i slegnuo ramenima. „U poslednje vreme ne zna skoro ništa. Čak i ako otkrije, šta može da uradi? Možda bi čak i sam tako postupio da mu je neko to pomenuo.“ U polutami celo nečitljivo lice kao da mu je bilo sačinjeno od senovitih zaravni. Ipak, nastavio je: „Putovanje kroz sneg i nije tako strašno. Bolje i to nego da budeš tu kad Rurik stigne.“

„Ako tako misliš, idi ti kroz sneg, a ja ću da ostanem ovde“, odgovorio sam gorko i očekivao da se tiho, podrugljivo zacereka i zareži nešto u odgovor. Umesto toga mi je, na moje iznenađenje – na obostrano iznenađenje, kako mi se kasnije činilo – spustio ruku na rame.

„Malecki, bolje ne. Rurik će sa sobom doneti nešto gore od smrznutog nosa.“

Podišla me je jeza i morao sam da pitam. Oči su mu zablistale u tami.

„Ejnara Crnog i njegovu posadu“, odgovori, a način na koji je to izgovorio saopštio mi je sve što je trebalo da znam.

Nasmejao sam se, ali zazvučalo je lažno i u mojim rođenim ušima. „Ako dođe.“

Pogledao sam ga u lice, a on mi uzvрати pogled i obojica smo znali istinu. Ja sam kao beli medved: nečije tuđe vlasništvo, niko na mene ne polaže pravo, a nasred puta sam. Novosti možda ne stignu do oca; a ako i stignu, možda ga neće zanimati.

U tom delu priče otac progundā nešto, kao da ga je neko snažno munuo u rebra. Ipak, tako me je prostrelio pogledom da me obuze sram što sam ono rekao.

Kazao sam mu da me nimalo ne grize savest što sam uzeo Bjarnijev mač. Ili veliku količinu soli ili sve ostale zalihe koje sam smatrao neophodnim. Jebeš Bjornshafen. Nek se jebe Gudlif i nek se jebu oba njegova sina.

Na to se otac isceri.

Najgore je bilo što sam uzeo Bjarnijev mač, jer mač u to doba nije bio sitnica. Bio je skup i, što je još bitnije, označavao je ratnika i uglednog čoveka.

Konstantinopoljski Grci – koji sebe nazivaju Rimljanima, ali ne govore latinski – misle da su svi Severnjaci Danci i da se svi Danci bore u oklopu, mačevima. Većina nas zapravo

ima samo saks, kuhinjski nož dužine vaše podlaktice. Njime možeš da seckaš piletinu i rasporiš ribu – ili ubiješ čoveka.

Naučiš dobro njime da se služiš jer oklop je za većinu pre-skup. Svaki dobar udarac će te ubiti ako ga ne izbegneš ili, samo ako baš moraš, blokiraš, ali tako da ne iskrzaš sečivo saksa.

Mač je, međutim, nešto čarobno, nešto bogataško, oznaka ratnika, njim se nije igrati... Ipak, ja sam iz čistog inata uzeo mač mrtvog Bjarnija, pravo s kuke u dvorani, dok je Gudlif frktao i prdeo i spavao. Ujutru sam otišao rano, pre nego što primeti da mača nema.

Bjarni bi primetio, ali s njim sam se sâm izmirio i pomolio se krupnom, neotesanom Toru da posreduje. Onda sam pridodao i molitvu Odinu, mudrom od razgovora s nedavno umrlima, koji je devet noći visio na Drvetu sveta – da mi da mudrosti. I Isusu, Belom Hristu, koji je poput Odina visio na drvetu.

„E, to ti je, vala, bilo baš dubokoumno“, kaza mi otac kad sam mu ovo ispričao. „Svete pomoći nikad dosta, pa ma kako ta bagra Hristovih sledbenika bila čudna – ti što pričaju kako neće da se bore, ali svejedno šalju u borbu ratnike i oštar čelik. A što se mača tiče – no, Bjarniju neće trebati, a Gudlif neće imati ništa protiv. Zatraži ga od Ejnara. Posle ovoga što si učinio, pustiće te da ga zadržiš.“

I dalje sam ćutao. Kako da im kažem šta sam uradio? Upišao se i pobegao i ostavio Frejdis da umre?

Čim je spazila one ogromne medvede tragove u snegu, možda dve nedelje nakon što sam se dobatrgao do njenog hova, Frejdis je skočila da zapreči vrata i sklони se. One noći kad je došao, pri svetlucanju žara u jami za vatru jeli smo supu i hleb, osluškivali škriputanje greda i šuškanje slame u štali.

Ležao sam i stezao Bjarnijev mač. Uz njega, staro jasenovo koplje Frejdisinog pokojnog čoveka, njeni kuhinjski

noževi i sekira za drva bili su nam jedino oružje. Piljio sam u svetlucavi žar i trudio se da ne mislim o medvedu, niti kako se šunja, njuši, kruži.

Znao sam čiji je medved u pitanju i, kako mi se činilo, došao je da se osveti posle svih ovih godina.

Probudio sam se i čuo tiho pojanje. Frejdis je gola sedela u turskom sedu, vatra iz ognjišta obasjavala joj je telo, a lice joj je skrivalo raspušteno gnezdo prosede kose; jednom rukom držala je jasenovo koplje uzdignuto. Ispred nje ležali su... predmeti.

Video sam malenu životinjsku lobanju, zuba crvenih kao krv pri svetlosti vatre, sa očnim dupljama crnjim od noći. Bile su tu neke rezbarije i jedna vrećica, a nad svim tim Frejdis je pevušila za sebe – dugu, gotovo neprekidnu, jednoličnu mantru od koje mi se koža na rukama naježila.

Stiskao sam balčak Bjarnijevog starog mača, načinjen od ajkuline kože, dok su se mrtvi rojili oko nas, a oči im svetlucale u tamnim dupljama, lica blelih poput magle.

Da li ih je prizivala u pomoć, ili je prizivala medveda, ili pokušavala da istka štit protiv njega – ne znam. Znam samo ovo: kad je medved naleteo na zid, dvorana se zaorila kao zvono, a ja sam poskočio, napola go, s mačem u ruci.

Odmahnuo sam glavom i otrešao sećanja kao kapi vode. Poslednji kratki sev štapa u lučnom udarcu i njena glava koja se vrti oko svoje ose i rasipa krv sve do krovnih greda. Je l' se osmehivala? Gledala optuživački?

Otac je tačno pogodio čega se to prisećam, pogrešno pretpostavio da žalim za izgubljenom Frejdis i opet me potapšao po ramenu, malčice ga stisnuo i napola se osmehnuo. Onda me je preko snega koji je svetlucao na suncu polako otpratio do dvorane. Ledeni tornjevi visili su sa strehe, topili se i kapali.

Sve je izgledalo isto, ali robovi su izbegavali moj pogled i obarali glave. Dole na obali opazio sam Kviva pored neke motke s loptom na vrhu – verovatno nekog od njegovih čudnih totema posvećenih Belom Hristu.

Jednom monah – uvek monah, imao je običaj da kaže. Samo zato što su ga oteli iz manastira ne znači da je išta manje sveti čovek Hristov. Podigao sam ruku u znak pozdrava, ali on i ne mrdnu, iako znam da me je video.

Gudlifova dvorana iznutra je bila u polutami, zamagljena na hladnoj svetlosti iz rupe za dim. U ognjištu je pucketala vatra, dah se kovrdžao u pramenovima, a kad smo ušli, prilike pognute na klupama u podnožju izdignutog sedišta okrenuše se ka nama.

Sačekao sam dok su mi se oči privikle, pa video da na Gudlifovom mestu sedi neko drugi, neko s kosom do ramena, tamnom kao vranino krilo.

Crnook, crnih brkova, nosio je plave karirane čakšire kao neki Irac i kirtl od najfinije plave svile, s crvenim porubom. Jedna ruka oslanjala se na bucmastu jabuku mača u kanijama, vrškom uperenog ka njegovim stopalima. Bio je to dobar mač, s trokrakim vrhom balčaka od teškog srebra i vrlo kitnjastom nakrsnicom.

Drugom rukom je držao krzneni ogrtač zatvoren oko grla. Gudlifov krzneni ogrtač, primetih. I izdignuto sedište bilo je Gudlifovo – ali ne i brodski pramci. Video sam ih na gomili sa strane, a oko izdignutog sedišta sada su stajale ponosite glave neke rogate životinje raširenih nozdruva.

Grubi ljudi, očevi drugovi veslači, koji su ga cenili jer je bio kapetan i umeo je da čita talase kao drugi ljudi rune. Njih šezdesetorica došla su na Bjornshafen po njegovoj želji, iako nije predvodio ovu bandu *varjaga*, bandu kletvenika i njihov vitki, zmijoliki brod *Irvas iz fjorda*.

Predvodio ih je Ejnar Crni, koji je sada sedeo u Gudlifovoj stolici kao da je njegova sopstvena.

Kod nogu mu je sedelo još ljudi, među njima i Gunar Raudi, s rukama na kolenima, umotan u ogrtač i veoma tih; izbledelu, umršenu riđu kosu pričvrstio je pozadi kožnom trakom. Pogledao je u mene plavosivim očima, staklastim poput mora u leto, i nije rekao ništa.

Ostale nisam poznavao, mada sam prepoznao Gejra, čiji je vrećasti nos purpurnih vena – po kom je i dobio nadimak – podrhtavao dok je on pripovedao kako me je pronašao napola smrznutog i potpuno krvavog, a blizu mene i bezglavu ženu. Stejntor, koji je bio s njim, potvrdno je klimao čupavom glavom.

Sada su bili vedri, ali u tom trenutku su se uplašili kad su velikog belog medveda zatekli mrtvog, s kopljem u mozgu i Bjarnijevim mačem zarivenim u srce. Kao što je i sam razdražano priznao, uz gundanje i kikot ostalih, Stejntor se usrao.

Bila su tu još dva neznanca, jedan od njih najkрупniji čovek kog sam ikad video: masne brade, masnog stomaka, masnog glasa – sav je bio mastan. Imao je na sebi plav kaput od debele vune i najveće brodske čizme na svetu, a u njih uvučene najveće čakšire na svetu, prugaste i srebrno-plave. Na te čakšire otišli su hvati svile.

Imao je krznen šešir obrubljen srebrom i zveckao je kad bi ga slučajno očešao sečivom ogromne vikinške sekire, koju je držao u rukama; povremeno, kada bi Gejr uspeo u priču da ubaci neki izuzetno dobar *kening*, lupio bi držaljkom o čvrsto nabijen pod i ispustio duboko, grleno 'hum'.

Drugi je bio trom i mršav; oslanjao se na neki potporni stub i gladio zmijaste brkove koji su tad bili poslednja moda. Gledao me je kao Gudlif kad gleda novog konja, odmerava ga, posmatra mu kretnje.

Ipak, Gudlif nije bio tu, samo ovaj neznanac, tamnoput kao vrana, u njegovoj stolici.

„Ja sam Ejnar Crni. Orme Ruriksone, dobro došao.“

Izgovorio je to kao da dvorana pripada njemu, kao da je izdignuto sedište njegovo.

„Moram reći“, nastavio je i malo se nagnuo napred, sve vreme lagano obrćući mač na zaobljenom vršku, „da je sve ispalo zanimljivije i unosnije nego kad mi se Rurik obratio s molbom da doplovimo ovamo. Imao sam druge planove... ali kad mu kapetan progovori, mudar čovek sluša.“

Pored mene, otac je malčice nakrivio glavu i iscerio se. Ejnar uzvratu kezom i zaveli se.

„Gde je Gudlif?“, upitah. Usledila je tišina. Ejnar je gledao u mog oca. Primetih to, pa se i sam okrenuh k njemu.

Otac nezgrapno slegnu ramenima. „Po priči koju sam ja čuo, poslao te je u planinske snegove da umreš. A valjalo je raspraviti i ono s medvedom...“

„Mali, Gudlif je mrtav“, prekide ga Ejnar. „Glava mu je na plaži, nabijena na koplje, da mu je sinovi, kad konačno stignu, vide i znaju da je krvna osveta naplaćena.“

„Osveta za šta?“, zareža krupajlija i okrenu sekiru tako da oštrica blesnu na prigušenoj svetlosti. „Uradili smo to jer smo mislili da je Rurikov mali poginuo.“

„Za medveda, Skapti Polutrole“, kaza Ejnar tiho. „Bio je to skup medved.“

„Je l' ga, dakle, Gudlif ubio?“, upita mršavi, pa se polako pogladi po brkovima i zevnu. „Meni se čini da sam upravo saslušao Gejra Vrećonosog kako priča sagu o Ormu Ruriksonu, ubici belog medveda.“

„Znači, trebalo je da misli na cenu kad je medved nasrnuo na njega u tami?“, zareža moj otac. „Vidim kako zbrajaš,

Ketile Vrano – ali dok bi ti stigao da izuješ čizme i izbrojiš novac na nožne prste, glava bi ti svakako letela s tela.“

Ketil Vrana se zacereka i odmahnu rukom kao da će reći kako je ovaj u pravu. „Jašta, nego šta. Ne znam da brojim, istina. Svejedno, ipak znam i ja znanje.“

„Naravno“, kaza Ejnar, koji je sve ovo glatko prenebrgavao, „tu je i ta žena, Frejdis, koja je poginula. Nije bila robinja. Rođena u slobodi, i za nju se ima platiti cena, pošto je zapravo poginula jer je Gudlif pustio medveda. U svakom slučaju, medved je bio moj i vrlo vredan.“

Otac ne reče ništa u vezi s tim čiji je medved bio. Ja sam samo ćutao, pošto sam upravo shvatio kako je ona motka s lop-
tom pored koje je Kviv stajao bilo koplje s Gudlifovom glavom.

Ejnar se opet promeškolji i čvršće se uvi u ogrtač; dah mu se pušio na hladnom vazduhu dok je objavljivao: „Na kraju krajeva, do sutra možete da se prepirete čija je krivica – od Rurika, koji je doveo medveda, do Gudlifa, koji ga je pustio da pobjegne. A postavlja se i pitanje zašto je tako kasno poslao dečka u planinske snegove, u onu usamljenu kuću. Možda je bio u dosluhu s medvedom.“

Ovo je bilo rečeno napola u šali, ali i Skapti i Ketil načiniše nekoliko hitrih znakova protiv uroka i uhvatiše se za Torov čekić koji su nosili oko vrata. Već tada sam shvatio koliko dobro Ejnar poznaje svoje ljude.

Nisam govorio ništa; preplavio me je trepet sećanja, kao slepi miševi kad pokuljaju iz rupe u zemlji.

Nakon što je medved tresnuo o zid, zavladała je tišina, iako se kunem da sam ga čuo kako hukće kroz sneg i kako mu šape škripuću. Frejdis je jednolično pevušila. Dve krave muzare prestrašeno su rikale i medved im je odgovarao, što je izluđivalo životinje; mene je podilazila takva jeza da sam

shvatio kako sedim na podu s fenjerom kraj nogu i zadržavam dah, usta tako suvih da su se slepila.

„Dakle, Gunare Ronaldsone, hoćeš li sve ovo bez zadržke ispričati Gudlifovim sinovima kad dođu? Ili bi možda radije pošao s nama? Treba nam valjanih ljudi.“

Stesao sam se i vratio se u sadašnjost, i trebao mi je časak da shvatim kako se Ejnar obraća Gunaru Raudiju. Nikad ranije nisam mu čuo pravo ime – za nas je bio samo Riđi Gunar.

U opasnom je položaju, shvatih. Kao Gudlifovog čoveka i opakog i smrtonosnog borca, do sada su ga ostavljali u životu jer je upravo on poslao ocu vesti o meni.

Svejedno, bilo je jasno da se poznaje sa Ejnarom – kao i da mu ovaj ne veruje, a da Gunar to zna. Ejnar radije ne bi ostavljao Gunara da izvesti Gudlifove sinove, shvatio sam. Bez njega bi dobro porazmislili pre nego što bi se rešili na osvetu.

Gunar slegnu ramenima i počea se po prosedoj glavi kao da razmišlja – ali uistinu izbora nije imao. „Mislio sam da se u mojim godinama zauvek skrasim ovde“, zareža ogorčeno, „ali Norne tkaju, a mi možemo samo da obučemo to što sačine. Poći ću s tobom, Ejnare. Pravac u zimu i oluju, a?“

Razmenili su kez, ali bili su to osmesi vukova koji kruže jedan oko drugog.

„A ti, Medvedoubico?“, kaza Ejnar i okrenu se meni. „Hoćeš li se pridružiti ocu na *Irvasu iz fjorda*? Toplo bih ti preporučio.“

Ništa više nije morao da kaže. Ako ostanem, Gudlifovi sinovi svakako će se osvetiti na meni, a za ovo ovde ne vezuje me ništa.

Klimnuh glavom. On klimnu glavom. Otac se ozari. Skapti viknu da se donese pivo.

I tako se to završilo – pridružio sam se kletvenicima – ipak, zakletva se ne polaže olako, iako sam to saznao tek kasnije.

Te noći sam poslednji put jeo u Gudlifovoj dvorani. Strgli su (nekako prezrivo, kako mi se učinilo) tapiserije koje su je delile na više prostorija kako bi napravili mesta za sve kletvenike. Dvorana izjedna je oznaka pljačkaškog jarla, a oni koji je podele tapiserijama priznaju da im ljudi za pljačku više i ne trebaju, a stoga ni mesta za njih. Kletvenici su se pridržavali starih običaja i zato su mrzeli dvorane s tapiserijama.

Jeli smo oko ognjišta iskopanog u zemlji; sklupčao sam se i osluškiavao grmljavinu promaje među gredama. Vatra se smanjivala i opet razbuktavala širom dvorane, zavisno od zalutalih, siktavih naleta vetra kroz rupu za dim i dok su ovi iskeženi otimači Bjornshafena nehajno zahvatali ovčetinu iz kazana, duvali u prste i pričali o nekim čudnim stvarima i mestima za kakve nikad pre nisam čuo.

Takođe su pili ogromne količine piva, a pena im se slivala niz bradu dok su se šalili i zagonetali. Gejr je, vrlo očito, zamišljao da je skald i kovao je stihove o ubistvu medveda dok su ostali treskali o klupe ili dobacivali uvrede, zavisno od toga koliko su mu dobri bili keninzi.

I dizali su rogove meni u zdravlje, u zdravlje Medvedo-ubice, a moj novootkriveni otac, isceren od ponosa kao da smo zadobili dobrog konja, držao je zdravicu meni u čast. Ipak, video sam da Gunar Raudi sedi na klupi, tih i pogrbljen, i posmatra.

Te noći, kad se razgovor stišao i ulenjio dok je dim lebdeo iznad vatre u ognjištu, zaspao sam i sanjao kako beli medved obigrava oko zidova, a onda se umirio.

Okrenuo sam se da kažem Frejdis kako su joj zidovi dobro sagrađeni; bio sam siguran da smo pregurali, da je medved otišao. Kada se krov urušio, osmehivao sam se. Krov

obrastao u travu. Dve ogromne šape zamahnuše i zemlja i sneg pokuljaše unutra, a onda, uz tresak kao da je Tor zaviltlao čekić, za njima i medved: lavina beline; gromki, pobe-donosni urlik.

Ošamućen, na licu mesta sam se upišao. Medved se sručio dole, otesao se poput psa, razbacujući zemlju i sneg i sve što mu se našlo na putu, a onda stao na sve četiri.

Izgledao je kao neka krznena litica, taj kričavi stvor, koji je grozno smrdeo na mokro, i poput zmije okretao užasnu glavu s jedne strane na drugu – jednog oka crvenog pri svetlosti vatre, a umesto drugog samo sa starom, crnom dupljom. S te iste strane neko mu je otfikario usne tako da su ostali samo žuti zubi nalik na kljove, ogoljeni u mrkom kezu. Bale njegove gladi lile su, guste i opake.

Video nas je; namirisao je ponije i nije znao na koga prvo da se ustremi. Tada sam se dao u bekstvo i time odredio klupko svih naših života.

Čim sam mrdnuo, beli medved se hitro okrenuo – kako je samo bio brz i ogroman! Opazio me je kako na vratima nespretno posežem za rezom. Čuo sam – osetio – urlik i dah, smrdljiv kao zmajski; grozničavo sam strgao rezu i jedva nekako otvorio vrata.

Čuo sam ga kako treska i napola se osvrnuo dok sam se iskobeljavao napolje. Podigao se na zadnje noge i zabatrgao se napred. Previsoka za krov, ogromna glava tresnula je o gredu – tako da je ova naprsla – i oborila je u vatru.

Kunem se da sam video kako me strelja pogledom iz onog jednog oka dok je urlao; takođe sam video kako Frejdis smireno ustaje, diže staro koplje i zariva ga u proždrljiva zve-rinja usta. Nedovoljno. Nedovoljno dobre čini, ipak. Koplje je razbilo zube na onoj već razorenoj strani i prelomilo se tako da su vrh i deo držalje ostali unutra.

Medved jednom lenjo zamahnu i Frejdis odlete unazad u pljusku krvi i kostiju. Gledao sam kako joj se glava rastaje od tela.

U trku sam posrtao kroz sneg. Bežao sam kao rob nekog nidinga. Da mi se na putu našla beba, bacio bih je preko ramena, uz nadu da će zver privući užina, a ja dobiti na vremenu za bekstvo...

U jutro razmazano poput kiselog mleka, s mučnim sramom sećanja probudio sam se u Gudlifovoj dvorani, ali svi ostali bili su prezauzeti da bi primetili, jer kretali smo s Bjornshafena.

Odlazim iz jedinog doma i nikad se neću vratiti, shvatio sam. Odlazim brodom punim potpunih neznanaca, grubih moreplovaca i pljačkaša i, što je još gore, sa ocem kog jedva poznajem. Ocem koji je, ako ništa drugo, posmatrao kako se bratovljeva glava rastaje od ostatka tela a nije čak ni rame-nima slegnuo.

Od užasa nisam mogao da dišem. Na Bjornshafenu sam naučio što i svako dete: o vetru, talasima i ratu. Trčao sam po livadama i pokošenim poljima, krao galebova jaja s crnih litica, jedrio malenim feringom i plovio hafšipom s Bjarnijem, Gunarom Raudijem i ostalima. Jednom sam čak otišao i dole do Širingsola – one godine kad je Plavozubi sahranio oca Gorma Starog i postao kralj Danaca.

Poznavao sam ovo mesto, od kamenitog ostrvceta kod obale gde su se talasi penili na crnom kamenju, do vrištavog smeha morskih ptica. Noću sam zaspivao u kolevcu od škriputavih greda dok je travnati krov podrhtavao na vetru, i bilo mi je toplo, i bio sam na sigurnom, a vatra je plesala u senkama razboja nalik na ogromne paukove mreže.

Ovde me je Kviv učio da čitam latinski – jer rune niko nije znao dovoljno dobro – kad je uspevao dovoljno da me smiri

da propratim njegove crteže u pesku. Ovde sam naučio sve o konjima, pošto je Gudlif bio čuven po odgajanju brzih pastuva.

I sve to se promenilo za tren.

Ejnar je uzeo burad medovine i mesa i piva, kao deo „krvne naknade“ za medveda, pa dao uputstva da se Frejdis sahrani, a medveđa lešina dovuče i odere. Gudlifovi sinovi mogu da je zadrže, kao i lobanju i zube; u trgovini sve ovo vredi poprilično, više od buradi koju smo uzeli.

Da li vredi koliko i njihov otac već je drugo pitanje, mislio sam dok sam skupljao svoj oskudni imetak: kesu, nož za jelo, gvozdeni broš za ogrtač, odeću i platneni ogrtač. I Bjarnijev mač. Nikad ga niko nije pomenuo, a ja sam zaboravio da pitam, pa sam ga naprosto zadržao.

Pod belim pokrivačem more je bilo sivo poput škrljca. Birkajući put kroz spletove crvenih algi i ustalasan pesak poprskan snegom, kletvenici su na leđima vukli sanduke dole do *Irvasa iz fjorda*, i sa čizmama oko vrata bacali se uz kliktanje u ledeno more. Beli oblaci na vedrom plavom nebu i sunce kao mesingana kugla; čak je i vreme pokušavalo da me zadrži ovde.

Iza mene, Helga je strugala ovčije kože da ih smekša i posmatrala, jer život je, kako se čini, išao dalje, iako je Gudlif mrtav. I Kviv je posmatrao i čekao pokraj Gudlifove glave – dok sasvim ne zamaknemo za horizont, pomislio sam, pa da može da je sahrani kako Beli Hrist nalaže.

To sam i rekao Gunaru Raudiju dok je prolazio pored mene, a on progunda: „Gudlif mu neće zahvaliti. Gudlif čitavog života pripada Odinu od glave do pete.“

Onda se okrenuo natrag ka meni, pognut pod težinom sanduka, i pogledao me ispod riđih obrva. „Pripazi se Ejnara, mali. Misli da su bogovi umešali prste u tvoj život. Tog belog medveda, misli on, poslao je Odin.“

I sâm sam pomišljao tako nešto, pa to i rekoh.

Gunar se zakikota. „Mali, ne po tebe. Po Ejnara. Misli da se sve tako desilo da bi njega dovelo ovamo, k tebi; da ti imaš nekakve veze s njegovom sagom.“ Udobnije je uprtio sanduk na rame. „Uči, ali ne veruj mu. Niti ma kome od njih.“

„Čak ni ocu? Ili tebi?“, odgovorih napola podrugljivo.

Pogleda me očima boje letnjeg mora. „Mali, ocu uvek možeš da veruješ.“

I on odšljapka dalje ka *Irvasu iz fjorda*, uzlepršale kose prošarane sivobelim i riđe kao crvena paprat na snegu, i povika ljudima na brodu da mu pomognu da podigne sanduk. Dok sam stajao pod ogromnim zmijolikim bokom, brod se nadnosio nad mene, velik poput mog života i isto tako namrgođen. Osećao sam se... svakojako.

Uzbuđen i uplašen, promrzao i grozničavo vreo. Je l' ovo znači biti muškarac, ova... nesigurnost?

„Mali, mrdaj – ili ima da te ostavimo s galebovima.“

Opazio sam očevo lice kako mi se mršti preko ograde, a onda je nestalo i preko se nagnuo Gejr Vrećonosi, zakikota se i pomogao mi da podignem grubi zavežljaj, privezan mojim jedinim rezervnim kaišem. „Dobro došao na *Irvasa iz fjorda*“, nasmeja se.